

Lizbona - v labirintu uličic in gričev

Naj vas Lizbona pritegne že pred prebiranjem odličnega prispevka - poglejte si video:

<https://www.youtube.com/watch?v=Tax-Dhbkq6c>

Lizbona spada med najlepše prestolnice na svetu. Kot diva elegantno počiva na bregovih reke Tejo med sedmimi griči, na katerih so jo zgradili. Obiskovalca navduši z zelo bogato arhitekturo, cvetočimi parki, širokimi bulvarji, čutnimi uličnimi pevci in neponovljivimi razgledi. Je mesto, ki priraste k srcu. Portugalska pa je dežela, v katero se ni težko zaljubiti na prvi pogled; stoletja mešanja kultur so pustila močan pečat na očarljivem in na prvi pogled zaspanem glavnem mestu nekdanje kolonialne velesile. Včasih ima obiskovalec občutek, da v resnici ni na tej celini. Lizbona ima dušo, podobno fadu: močno in strastno, hkrati pa polno spominov, hrepenenja in nostalgije, zbranih v le eni besedi - saduade. Stari deli mesta pripovedujejo zgodbo minulih dni, novi deli Lizbone pa v utripajočem ritmu prihodnosti odkriva povsem drugo zgodbo.

Najlepše, kar Lizbona lahko ponudi, najdemo v zahodnem predmestju Belem. Četrtr, ki je najboljša priča slavne portugalske preteklosti, moči in bogastva, je Belém, v prevodu Betlehem. Na desnem bregu reke Tejo, ki se nekaj kilometrov nižje izliva v Atlantik, stoji Tore de Belem, svetilni in obrambni stolp. Stolp je spomin na čase, ko so se pomorci vračali domov z dolgih in pogosto nevarnih plovb, in na čase, ko so ropali pirati. Stolp je nekoč skupaj s sestro dvojčico (ki je že zdavnaj potonila v hladnih vodah Teja), branil vhod v lizbonsko пристanišče. Belemski stolp je zgrajen iz belega kamna, vsako nadstropje pa omogoča prečudovit razgled. Belemski stolp je bil začetna točka mnogih raziskovalnih odprav in zadnja stvar, ki so jo mornarji videli, ko so odpluli iz mesta. Ob veličastnem pogledu na mogočni ocean boste doumeli strast portugalskih pomorščakov do odkrivanja neznanih daljav.

Tam se v vsej svoji veličini kaže samostan Mosterio dos Jeronimos, ki velja za enega najlepših spomenikov na svetu; veličastna stavba je počivališče Vasca da Game in predstavlja portugalsko moč in bogastvo med leti odkrivanja. Pred odpravo v Indijo so Vasco da Gama in njegova posadka v njem preživeli zadnje dni v molitvi. Bil je zgrajen v spomin odkrivanj Vasca da Game in device Marije. Poleg njegove grobnice je tam zadnje prebivališče pesnika Luis de Camõesa, ki je avtor pesmi The Lusíads. V tej pesmi kuje v zvezde zmago Vasca da Game in njegove posadke. V samostanu so pokopane tudi druge pomembne osebe portugalske zgodovine: kralj Manuel in kralj Sebastião, pesnika Fernando Pessoa in Alexandre Herculano. Kralj Manuel I. je dal v zahvalo za vse

prejeto bogastvo zgraditi velik samostan, ki je lep primer tedanjega gradbeništva - mešanice gotske, mavrske in indijske arhitekture.

V spomin na pomorsko zgodovino so leta 1960, ob 600-letnici smrti Henrika Navigatorja, postavili 52 metrov visoki stolp - spomenik pomorščakom raziskovalcem, od koder se ponuja odličen razgled na staro mesto. Na njem so zapisana imena in vklesane podobe znanih raziskovalcev in pomorcev, ki so Portugalski pustili svoj velik pečat. Zaradi teh odkritij se je začela pospešeno razvijati trgovina z novimi izdelki. Nastopilo je medcelinsko trgovanje z začimbami, sladkorjem in tekstilom, žal pa tudi s sužnji.

Ogleda vreden je tudi ogromen, iz marmorja zgrajeni muzej, ki predstavlja pomorsko zgodovino Evrope; v minule čase daje vpogled tudi zbirka številnih starih predmetov.

Po koncu ogleda vse teh čudovitih spomenikov se prileže kratek počitek in kot nalašč je v neposredni bližini slaščičarna Pastéis do Belém. Vsekakor poskusite majhno sladko presenečenje, najbolje varovano skrivnost portugalske kuhinje - tortice iz Belema. Gre za košarico iz listnatega testa s kremo, ki spominja na kremne rezine, zapečeno in posuto s cimetom, njen recept pa tako ljubosumno skrivajo, da lahko zaposlene sodno preganjajo, če bi ga izdali.

Najstarejši del mesta predstavlja Alfama, ki datira že v čas arabske vladavine. To je labirint ozkih uličic, majhnih trgov, cerkvic in belo spranih hiš z balkoni, ki se razprostira na treh bregovih - Sao Jorge s trdnjavo istega imena, Gracia in Senhora do Monte. Za vzpon je potrebna primerna obutev. Seveda pa obstaja rešitev, skok na rumeni tramvaj številka 28, ki vas odpelje v srce Alfame. Alfamo najbolje spoznate, če se izgubite po njenih prečudovitih in slikovitih uličicah. V čarobno strastnem glasu pevke fada boste občutili dušo mesta. Kje drugje bi jo občutili boljše kot v Alfami? Fado je bil namreč rojen v 18. stoletju prav v tej četrti, tedaj delavski z večkulturnim prebivalstvom. Zato lahko v njem začutite vpliv Afrike, pomešan s portugalsko tradicijo trubadurstva. Fado pomeni usodo, ki se ji morate prepustiti, ker je, kot govorijo stih, neizbežna. Prepustite se torej usodi vsaj za en večer in ji dopustite, da vas opijeta pesem in portovec ...

Verjetno najbolj oblegana turistična točka v Lizboni je grad Sao Jorge oziroma po naše sv. Jurij. Kratek, strm vzpon je potreben, da pridete do te mogočne zgradbe, a kljub zadihanosti boste nagrajeni z veličastnim razgledom na mesto.

Letnica, ki je v Lizboni ne boste preslišali, je 1755, ko je mesto prizadel velik potres in uničil njegov spodnji del. Potres, trije veliki vodni valovi in požar, je preživel le najstarejši del Alfama. Umrlo je 90.000 ljudi, porušenih je bilo 15.000 hiš, 300 palač in 110 cerkva oz kar 85% mesta. V paniki se je najbolj herojsko odzval Marques de Pombal, premier v vladi kralja Joa-oa I., ki je imel tudi največ zaslug za moderno obnovo spodnjega dela mesta Baixa v preprostem simetričnem slogu konca 18. stoletja. Danes je to osrednji del mesta, prepoln trgovin, restavracij in barov, glavna ulica Rua Augusta pa je s tipično portugalsko pisanimi pločniki kot nalašč za pohajkovanje. Baixa ali Spodnje mesto danes predstavlja srce mesta. Rua Augusta povezuje dva trga: Prac,a do Comércio, ki je na nabrežju reke Tejo, in Prac,a do Dom Pedro IV, imenovan tudi Rossio, ki mu dominira monumentalen vhod na železniško postajo. Kjer je stala kraljeva palača, je ustvaril 35.000 kv m velik trg Prac,a do Comércio, ki danes predstavlja enega najsijajnejših draguljev Lizbone.

Le nekaj korakov naprej je razkošen bulvar Avenida da Liberdade, na katerem hrasti, jacarande in platneni nadstreški kavarn omogočajo prijetno senco. To je prijeten prostor, kjer si tako domačini kot obiskovalci zelo radi vzamejo čas za ekspreso ali uma Bica, kot pravijo domačini. Avenida da Liberdade je tudi ena najbolj elegantnih lizbonskih ulic. Dolga približno 1300 metrov z drevoredom na sredini je izvrstno sprehajališče in kraj, kjer lahko na široko razprete denarnico. Tu so svoj prostor našli elegantni butik, banke in ambasade in zato ulico imenujejo tud Avenija svobode trošenja.

Zelo zanimiv je še en del mesta, Bairro Alto. Je srce lizbonske kulture, boemskega življenja in nakupovanja. Med sprehodom po Barriu Altu ali med vožnjo z majhnimi tramvaji, ki zanesljivo služijo prebivalcem že več kot 100 let, boste odkrili drugačno Lizbono, polno trgovin, barov in restavracij. V mestu je več dvigal. Elevador Sta. Justa vas popelje prav v četrt Barrio Alto. Iz razgledne točke lahko uživate v se enem prekrasnem razgledu na mesto. Ulice so tihe čez dan, toda ponoči predel dobi svojo živahno nočno podobo. Naleteli boste na ljudi vseh starosti, številne osebne zgodbe in življenjske sloge. Čeprav v Lizboni res ni težko dobiti skodelice kave, je pravo mesto za kavoholike Café A Brasileira, ki se nahaja v osrednjem delu Bairra. V času, ko je bila Brazilija še portugalska kolonija, so Portugalci poleg ogromnih količin zlata, s katerim so kitili svoje žene in cerkvene oltarje, uvažali tudi kavo. Tradicija se je obdržala do danes. Omenjena kavarna je ena najbolj znanih razglednic Lizbone in morda se boste na njej znašli tudi sami ali v družbi bronastega kipa, posvečenega pesniku Fernandu Pessoa.

V letu 2005 je svetovna raziskava ta predel mesta opredelila na deveto mesto izmed najbolj prestižnih področij, takoj za 5th Avenue v New Yorku, Oxford Street v Londonu in the Champs Elysees v Parizu. Čeprav ji morda primanjkuje nekaj blišča, ji šarm in odlična postrežba zagotavljata visoko mesto.

V Bairro Alto kar mrgoli barov in mini klubov. Mesto v mestu, kjer so uličice od polnoči naprej natrpane, je dom klubov indieja, reggaea, housa, popa, brazilske glasbe, diska, lokalov privržencev težkega rocka in vsega vmes, kar ga hkrati dela najbolj tolerantno območje Portugalske. Pijača je tu včasih smešno poceni, pivo stane od evra naprej, v bolj uglajenih lokalih seveda več. V majhnih barih, na majhnih plesiščih se lahko tudi naplešete.

Čas je za moderno Lizbono! Park narodov je del, ki je nastal v času svetovne razstave leta 1998. Do tam se lahko popeljete z taxijem, še bolje z metrojem, z rdečo progo (linea vermelha) podzemne železnice, ki je bila zgrajena prav zaradi povezave centra z razstaviščem. Ko izstopite na postaji Oriente in prečkate cesto, se obrnite in pogledjte impresivno arhitekturo Santiaga Calatrave. Park narodov predstavlja modern del mesta s 340 hektari poslovnih in stanovanjskih prostorov in parkov. Pavilh-ao Atl-antico, večnamenski paviljon v obliki školjke, Portugalski paviljon in drugi največji oceanarij na svetu so hiti sodobne arhitekture. Paša za oči je še zlasti oceanarij. Lizbona sicer ni največje mesto v Evropi, saj skupaj s predmestjem šteje 2.665.000 prebivalcev, vendar imajo Lizbončani največji akvarij ("Ocearium") v Evropi, ki obenem velja za enega izmed večjih na svetu. Posebnost akvarija je že sama zgradba, ki je delo arhitekta Petra Chermeyeffa. Zgrajena je iz štirih velikih tankov, ki so povezani z velikim bazenom na sredini. Tanke povezuje centralni bazen, ki ima velikost štirih olimpijskih bazenov. V njem so ribe vseh oceanov, med seboj ločene s tanko prozorno steno, vendar sam celota daje občutek, da so štirje oceani zlit v enega. Ko se odpravljate iz akvarija, se ne pozabite sprehoditi po obali. Če vas noge že preveč bolijo ali bi želeli Lizbono videti iz druge perspektive, se popeljite z gondolo. Zraven akvarija je tudi nakupovalno središče.

V zadnjih letih so v polnem razcvetu nova kulturna središča. Po vzoru drugih mest so propadajoče tovarne ob reki preuredili v živahno kreativno četrt LX Factory, kjer se odvijajo koncerti, klubske zabave in razstave. Vključuje tudi ateljeje oblikovalcev, restavracije in knjigarno v treh nadstropjih s policami, narejenimi iz starih tiskalnih strojev.

Ko se je pristanišče iz centra preselilo v severne predele mesta, so se nekdanja neugledna skladišča spremenila v luksuzne bare, restavracije, klube in diskoteke. Doca de Santo Amaro (doki svetega Amara) na obrežju Teja so najbolj znani po restavracijah s pretežno ribjim menijem, pogledom na marino in na Most 25. aprila. Nekatere od najbolj znanih restavracij so Armazem 14, Espalha Brasas, Zeno.

Lizbona poleg vizualnih užitkov ponuja tudi številne kulinarčne. Na jedilnem listu so pogosto sveže ribe in školjke. RIBE pripravljajo na vse načine: na žaru, kuhane, ocvrte, dušene in dimljene.

Portugalci so največji porabnik rib v Evropi. Posebno mesto med njimi ima vsekakor bacalhau ali polenovka. Poznajo kar 365 načinov in receptov za njegovo pripravo, za vsak dan v letu po enega.

Običajno je polenovka sušena in soljena, saj to izhaja iz portugalske ribiške tradicije še iz časov pred izumom hladilnika.

Med mesnim jedmi ne gre izpustiti cozido, sploh ne v hladnejšem delu leta. Gre za krožnik različnega mesa in zelenjave, običajno iz govedine, svinjine in prekajene klobase ter zelja, korenja, repe in krompirja ali riža. Vedno dodajo olivno olje in rdeče vino. Ljubitelji vampov bodo prav tako prišli na svoj račun, sicer je to jed, ki originalno prihaja iz Porta.

Portugalci pravijo tudi, da je vsaj enkrat na dan priporočljivo jesti juho Calbo Verde. Sestavljena je iz krompirja, olivnega olja, razrezanega ohrovt, in koščkov klobase.

Dežela je tudi raj za ljubitelje sira, ki so narejeni predvsem iz kozjega in ovčjega mleka. Pika na i vsakega obroka pa so seveda portugalske sladice. Zelo pogosto sta glavni sestavini sladice jajce in sladkor. Vsekakor pokusite rižev puding s cimetom, karamelno jajčno kremo, smetanove tortice in seveda sladice, ki jim dodajo portovec. Portovec pa se prav lepo poda k sladlicam.

Na Portugalsko seveda potujemo tudi zaradi dobrega vina. Najdemo povsem samosvoja vina, predvsem zaradi zgodovine in geografske osamelosti ter podnebnih kontrastov. Pohvalijo se lahko kar s petsto avtohtonimi vrstami trte.

Med najbolj znana portugalska vina vsekakor sodijo vina mateus, lancers, in vinho verde, seveda pa prav tako suha rdeča vina znamenite strukture, ki jih pridelajo na področju Douro. Posebnost so tudi vina Dao, značilna za predel severozahodno od Lizbone. Seveda pa kralj portugalskih vin ostaja portovec.

V Lizboni in njeni okolici boste vedno uživali in nikoli vam ne bo dolgčas. Uživali boste v različnih stvareh, vedno v pomoč vam bodo tudi prijazni in simpatični domačini.

Seveda pa ni zanimiva samo prestolnica Portugalske, ampak tudi druga slikovita in bogata mesta: Porto, Coimbra, Sintra, Obidos, Nazate, Batalha. Vendar to so že druge zgodbe.

Ne odlašajte z obiskom te čudovite dežele, ne bo vam žal niti za trenutek, da se boste podali v deželo na skrajnem zahodnem delu Evrope. In ko boste zapuščali deželo, se boste strinjali s Portugalci, ki pravijo: "Kdor ni videl Lizbone, ni videl lepote".

Se vidimo v Lizboni.
Tamara Brodnik